

L'HERBA MATE

Els indis guaraní foren, probablement, els primers bevedors de mate de la història. La pols d'herba mate la guardaven en petits sacs de cuir on transportaven les seves pertinències més preades.

L'herba mate, denominada científicament *Ilex paraguariensis*, és un arbust semblant al lloret que creix salvatge en zones boscoses i humides de l'Amèrica del Sud. Amb les seves fulles, assecades i torrades, es prepara la infusió coneguda com a "mate", que dona nom també al recipient que la conté. S'ha comprovat que la infusió d'herba mate afavoreix la digestió i l'activitat cerebral; però, a diferència del cafè, no produeix nerviosisme ni és tan excitant i els seus efectes són més prolongats. Tal vegada per aquest motiu, molts estudiants en beuen durant les èpoques d'exàmens.

Un dels secrets per preparar un bon mate és utilitzar aigua calenta, a punt d'ebullició, però sense que arribi a bullir. Per aromatitzar o endolcir-ne el sabor, se li pot afegir anís, camamil·la, mel o sucre; es pot preparar també en una tassa, com si fos te i afegir-li llet i sucre, o prendre'l molt fred els mesos d'estiu. La beguda que no ha arribat a consolidar-se és Nativa, la gasosa amb extracte de fulles d'herba mate realitzada recentment per a l'Argentina per Coca-Cola i que finalment s'ha retirat del mercat.

Els argentins són els majors consumidors de mate, seguits del Brasil, l'Uruguai, el Paraguai i Xile. El principal país productor és també l'Argentina i el seu millor client Síria, la qual cosa s'explica pel flux migratori de les primeres dècades del segle XX, quan desenes de milers de siris emigraren a l'Argentina, i tornaren després a la seva terra amb el costum d'adquirir de beure mate.

Els herbassars argentins s'estenen pel nord-est del país i corresponen, la majoria, a propietats de menys de 10 hectàrees, administrades per famílies pageses. Mentrestant, el poder de compra d'aquesta producció es concentra solament en 12 empreses, que són les que decideixen el preu i els terminis de pagament. La crisi dels darrers anys, per la sobreproducció i la caiguda dels preus, afortunadament s'està remuntant. Des de 2002 opera l'Institut Nacional d'Herba Mate, que acorda el valor semestral de la fulla amb totes les parts implicades en el sector. Algunes comunitats pageses han decidit agrupar-se en cooperatives, com ara la Río Paraná, que reuneix 300 famílies, i que ven l'herba mate amb la marca Titrayjú, nom que es forma amb la primera síl·laba de les paraules: "terra, treball i justícia".

LA HIERBA MATE

Los indios guaraníes fueron, probablemente, los primeros bebedores de mate de la historia. El polvo de hierba mate lo guardaban en pequeños sacos de cuero donde transportaban sus pertenencias más preciadas.

La hierba mate, denominada científicamente *Ilex paraguariensis*, es un arbusto parecido al laurel que crece salvaje en zonas boscosas y húmedas de Suramérica. Con sus hojas, secadas y tostadas, se prepara la infusión conocida como "mate", que da nombre también al recipiente que la contiene. Se ha comprobado que la infusión de hierba mate favorece la digestión y la actividad cerebral; pero, a diferencia del café, no produce nerviosismo ni es tan excitante y sus efectos son más prolongados. Quizás por eso, muchos estudiantes lo beben durante las épocas de exámenes.

Uno de los secretos para preparar un buen mate es utilizar agua caliente, a punto de ebullición, pero sin que llegue a hervir. Para aromatizar o endulzar su sabor, se le puede añadir anís, manzanilla, miel o azúcar; se puede preparar también en taza, como si fuera té y agregarle leche y azúcar, o tomarlo muy frío en los meses de verano. La bebida que no ha llegado a consolidarse es Nativa, la gaseosa con extracto de hojas de hierba mate desarrollada recientemente para Argentina por Coca-Cola y que finalmente ha sido retirada del mercado.

Los argentinos son los mayores consumidores de mate, seguidos de Brasil, Uruguay, Paraguay y Chile. El principal país productor es también Argentina y su mejor cliente Siria; lo que se explica por el flujo migratorio de las primeras décadas del siglo XX, cuando decenas de miles de sirios emigraron a Argentina, regresando después a su tierra con la costumbre adquirida de beber mate.

Los herbales argentinos se extienden por el noreste del país y corresponden en su mayoría a propiedades de menos de 10 hectáreas, administradas por familias campesinas. Mientras, el poder de compra de esa producción se concentra solamente en 12 empresas, que son las que deciden el precio y los plazos de pago. La crisis de los últimos años, por la sobreproducción y la caída de los precios, afortunadamente se está remontando. Desde 2002 opera el Instituto Nacional de Yerba Mate que acuerda el valor semestral de la hoja con todas las partes implicadas en el sector. Algunas comunidades campesinas han decidido agruparse en cooperativas, como la Río Paraná, que reúne a 300 familias, y que vende la hierba mate con la marca Titrayjú, nombre que se forma con la primera sílaba de las palabras: "tierra, trabajo y justicia".

